

VISONTA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
Polgármesteri köszöntő.....	3
Előszó.....	5
Visonta bemutatása.....	7
Örökségünk	9
Országos művi értékvédelem.....	11
Egyedi tájértékek	13
Természet- és tájvédelem.....	37
Eltérő karakterű településrészek	40
Építészeti útmutató	42
Központi településrész.....	43
Magasság.....	43
A tetőhajlásszög és tetőforma.....	44
Telepítés.....	45
Terepalakítás	45
Anyaghasználat, színek.....	46
Kerítések a központi településrészen	46
Falusias lakóterületek és újonnan beépítésre váró lakóterületek.....	48
Magasság.....	48
A tetőhajlásszög és tetőforma.....	49
Telepítés.....	50
Terepalakítás	50
Anyaghasználat, színek.....	51
Kerítések a falusias lakóterületeken	52
Pincék.....	53
Gazdasági területek	55
Természetvédelmi szempontból meghatározó területek.....	56
Közterületek.....	57
Mai példák.....	58
Kertek, udvarok.....	58
Erkélyek, tornácok.....	60
Ajtók, ablakok	60
Homlokzatképzés.....	62
Közterületi növényzet	62
További jó példák	64
Hirdetések, reklámtáblák.....	66

1.

BEVEZETÉS

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Visontaiak!

Visonta az otthonunk. A szűkebb környezetünket az utca, a ház, a kert alkotja - ezek együttese a falu, ahol élünk. Ragadjuk meg a lehetőséget, hogy olyanná formáljuk, amelyet mi szeretünk, szeretnénk, hogy olyan lehessen, amelyet mi közösen megálmodunk. Hogy ez miből áll? Színek, terek, hangulatok összessége.

Az Arculat.

E kézikönyv elkészítése azért fontos a község számára, mert mi határozhatjuk meg azokat az alapvető elvárásokat, amelyek alapján az otthonunk, Visonta arculata formálódik. Döntünk arról, hogy mi az, amit biztosan nem szeretnénk a jövőben sem épületeinken, közterületeinken, és javaslatokat teszünk arra, hogy mi az, amit értéknek, kövendőnek, maradandónak tartunk.

A kézikönyv nem kizárólag szakembereknek készül, elsősorban a települési döntéshozók és az itt élő emberek tájékoztatását segítő, szemléletformáló kiadvány. Röviden, lényegre törően, és mindenki számára érthető módon mutatja be az Önkormányzat környezetalakítással kapcsolatos elvárásait. Meghatározza a település karakterének főbb jellemzőit, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket. A kiadvány az arculati jellemzők mellett bemutatja a meglévő építészeti értékeket, az elmúlt években egységes gondolkodás mentén megvalósított fejlesztéseket és is-

mertet olyan javaslatokat, jó példákat, melyek alkalmasak a településkép minőségi formálására.

A polgármesteri program kezdetektől meghatározó eleme a községünk közterületeinek átformálása szerethető, élhető, használható terekké, parkokká, a zöld felületek számának növelése, a meglévő és jól funkcionáló, esztétikus zöld területek és építészeti, arculati elemek megőrzése, azok továbbgondolása, továbbfejlesztése. Ez az arculati kézikönyv egy újabb eleme annak az évek óta tartó közös gondolkozásnak, mellyel együtt alakítjuk azokat a tereket, színfoltokat, azt a hangulatot, mely az Otthonunk, Visonta. Forgassák nyitott szívvel és gondosan, ahogyan mi elkészítettük Önöknek.

Szarvas László
polgármester

ELŐSZÓ

A településkép védelméről szóló 2016. LXXIV. törvény és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet alkalmazásában Visonta község településképi arculati kézikönyve a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása illetve védelme érdekében készül. A kézikönyv szemléletformáló útmutatásként szolgál nemcsak a szakemberek, a települési döntéshozók, de a jelenlegi lakosság és az ide települni vágyók számára is.

Az arculati kézikönyv a község településrészeit arculati jellemzőikkel, értékeikkel mutatja be, a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat tartalmaz, iránymutatást ad a településképhez illeszkedő építészeti elemekkel, beépítésekkel.

Az arculati kézikönyv célja, hogy bemutassa a község épített és természeti értékeit, az település építészeti arculatának jellemzőit, felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre, melyek létezésükkel észrevétlen meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre, hangulatunkra. Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Iránymutatást, segítséget kívánunk adni, ezzel megkönnyítve az építetők számára a döntést.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor külföldről importált klón épületek helyett a hazai gyökerekkel rendelkező és a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem médiumokból diktált, hanem a valódi kulturális folytonosságból táplálkozó - helyes öntudaton alapuló szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást

és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön e könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

2.

VISONTA BEMUTATÁSA

Visonta Heves Megye délnyugati részén, a Keleti-Mátraalján, Gyöngyöstől 10 kilométerre fekvő, mezőgazdasági hagyományokra épült falusias település. A község központjának helyét vélhetően a Mátrából érkező patakok jelölték ki. Az utcahálózat a vízfolyások mentén, azokkal összhangban épült ki.

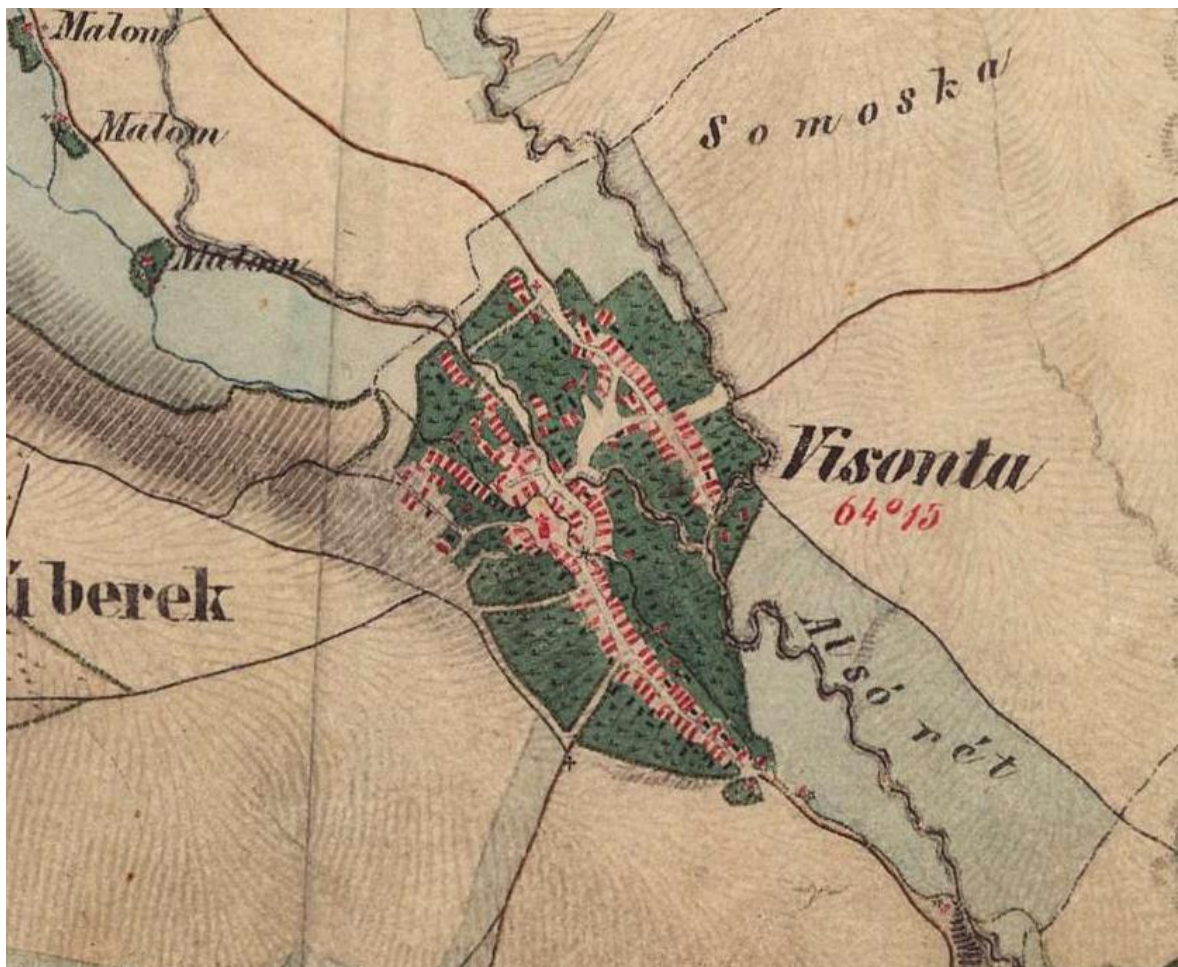
A településen élők gazdálkodását a szőlőművelés határozta és határozza meg a XVI. századtól napjainkig. A Mátrai Erőmű megjelenése jelentős tájhasználati változást eredményezett. A mélyművelés is eredményezett felszínmozgásokat, de a látvány megváltozása a külszíni bányászathoz köthető. A növényzet eltűnése, a kőzet felszínre kerülése révén, valamint a megváltozott morfológia együttesen változtatták meg a táji elemeket. A vízfolyások eltűnése, átrendeződése, a kitermelés után megmaradó mélyedések rekultiváció nyomán teremtett mesterséges erdőállományának megjelenése a természet képét átformálta. A bányászat a domborzatot átformálta és az addig egy-központú település életébe is nagy változást hozott. A falu táji megjelenését a település szőlőültetvényei, jelentős faállománya és a hullámozó felszín jellemzik. A Mátra és Alföld találkozásánál fekvő településen egyaránt megjelenik a Sárhegy látványa és a 3-as főúttól délre eső területek jellemzően síkvidéki jellemzőkkel bírnak.

Visontán a kiskertes gazdálkodás jellemző a telekállomány kialakulására. Az új parcelálások, lakókertekkel épülő lakásállománya már nem követi ezt a telekszerkezetet. Az

egykori állattartás és növénytermesztés lassan visszaszorul, helyettük a háziállattartás és a díszkertek kerülnek előtérbe.

A beépítés mód a község területén főként oldalhatáron álló beépítést tesz lehetővé, de kezdenek megjelenni a szélesebb új telkek esetében a szabadonálló beépítési módok is. Az épületek között több jellegzetes népi hagyományokat tükröző magyar parasztház maradt meg, eredeti kialakításokkal. A '60-as évekbeli jellemző kockaházak megjelenését a településen a Mátrai Erőmű megjelenésével egy időben elrendelt építési tilalom akadályozta meg.

A község a főutcája – a Petőfi Sándor utca - mentén tárul az ide érkezők számára. Az utcaképet templomtornya és pártázatos házai határozták meg. A településen számos híd épült ki a községet érintő vízfolyások miatt. A templom és az községháza és a köréjük csoportosuló intézmények és épületek által a településen két központi területrész alakult ki.

3.

ÖRÖKSÉGÜNK

Visonta neve először 1278-ban jelent meg egy oklevélen, de régészeti kutatások során felszínre került X-XI századi temetők és településnyomokból arra lehet következtetni, hogy a mai település két kisebb egymástól különálló lakóközösségek összeolvadásából alakult ki. Birtokosa 1323-ig az Aba nemzetség Csobánka ága volt. Ez után kegyvesztettség miatt a Kompolti család kapta meg adományként I. Károly királytól. A Kompolti családból származó Imre volt a falu birtokosa. Fiai apjuk halála után, 1348-ban megosztottak a birtokon. János, István, Miklós és Imre egy-egy részt kapott a visontai birtokból, melyhez ekkor hozzá tartozott Karácsond, Heves, Tarnaörs, Markaz, Adács is. 1421-ben Zsigmond király a gyermektelen Visontay István birtokát Kompolti Istvánnak adományozta, így a teljes helység a Kompolti család birtokába került. 1489-ben Kompolti István leányának, Erzsébetnek fiai Lendvai Bánffy Miklós és Jakab is részt követeltek a maguknak az itteni Kompolti-birtokból. Kompolti János fiai, Zsigmond és Ferencz valamint az Ország Mihály között 1522-ben kötött kölcsönös szerződés révén a Kompolti család kihaltával a birtokot az Ország család örökölte. 1549-1552. évi adóösszeírás során Ország Kristóf birtokában találjuk Visontát, majd mivel nem született gyermeke Miksa király 1569-ben Török Ferencznének (született Ország Borbálának) adományozta. 1684-ben az Esterházy, báró Haller, Bossányi családok és Batta Pál birtokában találjuk. 1741-ben a Nyári család birtokába került. A XIX. század elején több birtokosa is volt, köztük gróf Draskovich, gróf Esterházy, báró Orczy, báró Podma-

niczky, továbbá a Saághy örökösök, Goszthony, Taródy, Dévay, Perlaky, Kovács, Póka, Veréb, Pethő, Farkas, Balla, Tamaskovich és Zbiskó családok.

A település szerkezetét a patak illetve az út vonalvezetése határozza meg, a település középpontja ugyanaz, mint a középkorban. A templom és a kőhíd környékén kiszélesedő teres rész. A településen egy 1304-ből származó adat alapján egy Szent Kereszt tiszteletére szentelt templom állt, mely ugyanott helyezkedett el, mint a mai templom.

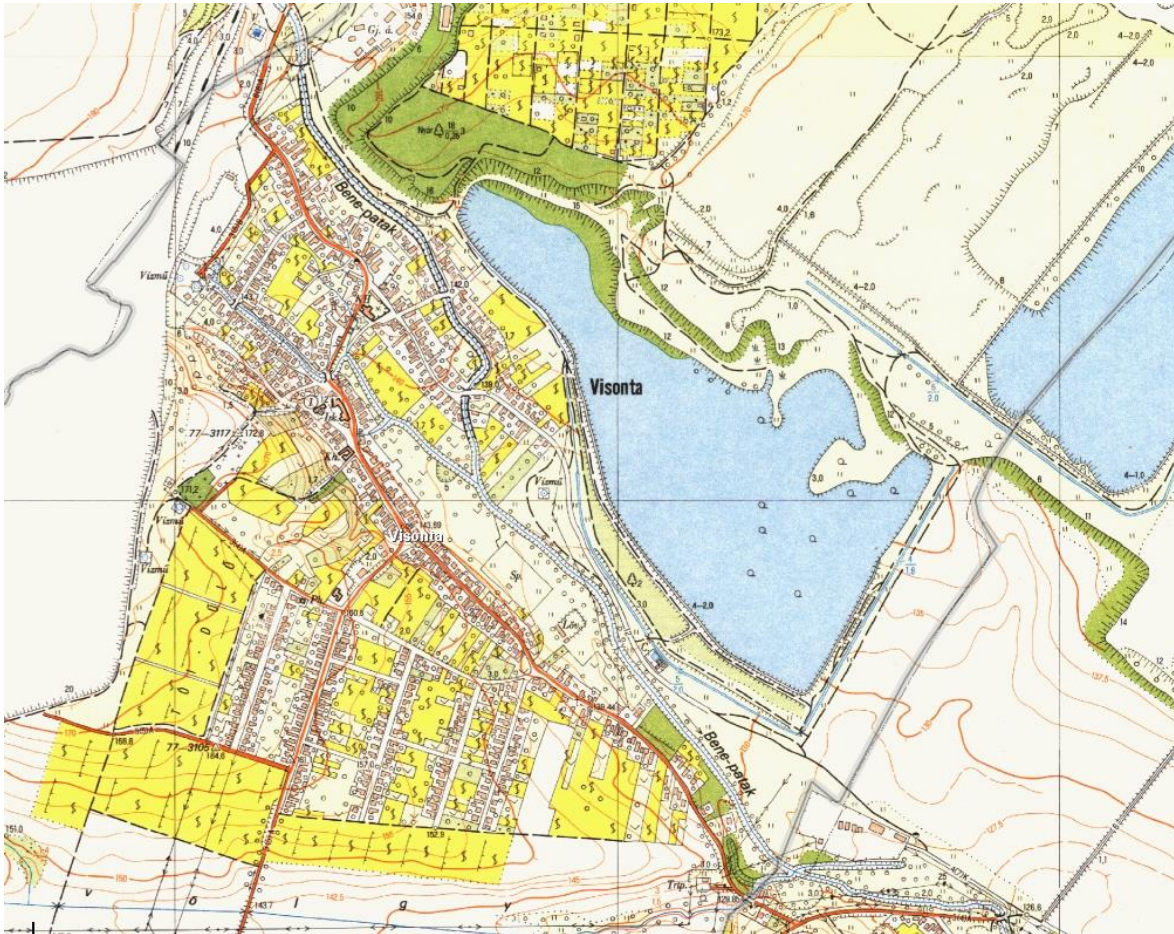
Visonta – Első katonai felmérés (1763-1787)

A templom melletti kis téren minden hét szombatján vásárt tarthattak. A településnek két térjellegű centruma van, a Kossuth tér és a Hősök tere. Az első a templom köré csoportosuló középületeket foglalja magába, a másik tér a községháza és a termelőszövetkezet központjának adott helyet. A két központ kialakulásának sorrendje a következő: a XVIII-XIX. században a Kossuth tér, míg a Hősök tere a XX. században lett a falu életének a központja.

A község híres szőlőtermesztésének nyomait Visontán már a XIV. századtól datálhatjuk.

A török hódoltság ideje alatt a település lakói többször elmenekültek egy időre, majd visszatértek otthonaikba. A település népességének növekedése az 1700-as években indult meg. Az 1970-es években már több mint 1700-an éltek itt.

A telekszerkezetet tekintve Visontán kétféle telektípus volt jellemző, az egyik a hosszú szalagtelkek és a négyzethez hasonlító formájú kisebb táblatelkek. A belső telkek felaprózódása már a XVIII. század végén elkezdődött.

Visonta – Topográfiai térkép – mepar.hu

ORSZÁGOS MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM

A településen egy darab országos jelentőségű védett műemlék található. Ez nem más, mint a Szent Kereszt felmagasztalása

római katolikus templom a településközpontban. (Kossuth tér 1.)

A római katolikus plébániatemplom a XV. században épült. A XVIII. században felújították. 1824-ben a templomot Rábl Károly gyöngyösi kőművesmester építi át, egy öllel meghosszabbítja, a szentélyt nyolc

schuckal, a hajót egy öllel megemeli, új sekrestyét épít, a hajót és a szentélyt újraboltozza. 1854-ben a templom és a torony tetőzetének javítását Kreffli Mátyás egri kőművesmester végzi el. 1878-ban Staud János készít tervezetet az új homlokzathoz. Mindkét mester tervrajza a középkori szentély alapfalainak rajzát megőrizte. 2000-ben tetőszerkezetét teljesen felújították, homlokzatát kijavították, kifestették, szivárgót és támfalat építettek, belsejét felújították. A hajót és a szentélyt támpillérek erősítik.

A templom dísztelen homlokzatán zárköves, szegmentíves ajtó, kétoldalt álló téglányi alakú kis ablak. Fönt középen szegmentíves kórusablak, két barokk támpillér, majd sarkopilasztér, négyzetes, előrelépő torony, visszanyesett sarkokkal. A plébániatemplom a Gyöngyös-Adácsi Esperesi Kerülethez tartozik.

EGYEDI TÁJÉRTÉKEK

A Bükki Nemzeti Park Igazgatósága által rendelkezésre bocsájtott adatok alapján a településen 101 darab egyedi tájérték található. Az egyedi tájértékek típusoktól függetlenül az adott táj karakterének jellemzőit magukon hordozó természeti- kultúrtörténeti-, tudományos- vagy esztétikai szempontból értékes alkotások, képződmények vagy létesítmények, melyek az adott településen élők számára jelentőséggel bírnak. Ezek a tájértékek együttesen határozzák meg a község arculatát, karakterét ezért fontos bemutatni őket. Elsősorban az épített egyedi tájértékeket mutatjuk be.

Kontyolt nyeregtetős, cseréppel fedett, tornácos parasztház. A tornáca elől beépített, hátul 4 db fehérre festett téглаoszloppal. A nyílászárók cseréltek. Az ajtók eredetiek, zöldre festettek. Udvara tiszta, rendezett.

Régi építésű, vízvetős, faoromzatos, eternit palával fedett, nyeregtetős tornácos parasztház. Hagyományos, osztott üveges, fehérre festett, fakeretes ablakokkal. A tornácon 6 db fehérre festett téглаoszloppal.

Kontyolt nyeregtetős, cseréppel fedett, tornácos parasztház. Félig befalazott tornácán 4 db téглаoszloppal. Utca fronti homlokzatán az ablak cserélt. Hátul hagyományos, osztott üveges, barnára festett, fakeretes ablakokkal. Az ajtó eredeti, fehérre festett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, tornácos, cserépfedésű vályogépület. Tornácán 5 db oszloppal, nyílászárók cseréltek, az ajtó eredeti. A lakóépület felújított, fehérre meszelt, udvara rendezett. Hátul melléképülettel.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, tornácos parasztház. A lakóépület unfüles homlokzata kerámiatéglával borított, ablakai elől hagyományosak, osztott üveggel, fakerettel. Tornácán 2 db téглаoszloppal, hátul beüvegezett melléképülettel.

Présház: Nyeregtetős téглаépület, elől 4 db téглаoszloppal, oldalán 3 db eredeti fakapus bejárat. A középső kapu szélesebb. Az épület kb. 20 m hosszú, előtte 80 év körüli diófával.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, tornácos vályogház. Az unfüles homlokzat a földem síkja fölé nyúlik, cseréppel fedett. A nyílászárók eredetiek, elől egy ablak cserélt. Tornácán 6 db téглаoszloppal, közöttéléc-kerítésekkel. Udvara gondozott, a kerítésnél beszakadt a kútkáva, anyaga andezit agglomerátum.

Régi építésű, csonkakonty nyeregtetős, vízvetős, cserépfedésű tornácos vályogház. Fagerendás, faormzatos, közepén kereszttel. Tornácán 3 téglaoszloppal. Ablakai hagyományos, osztott üvegesek, fakeretesek. Udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendázatú, félig nyitott tornácos vályogház. Az un. füles homlokzat a földem síkja fölé nyúlik, oldalt cseréppel díszített. Tornácán 4 db téglaoszloppal, hátul melléképülettel.

Régi építésű, nyeregtetős, eternit palás lakóépület. Utca felőli homlokzata kerámia téglával borított, 4 db eredeti, osztott üveges, festett ablakkal. Ablakok felett boltíves tégladíszítés. Az ajtó, a garázsajtó és a csatorna cserélt. A tető cseréppel fedett. Az épület utcafronti homlokzata kb. 15 m széles.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palával fedett, pártázatos homlokzatú, tornácos parasztház. Utca fronti homlokzata kerámia téglás, tornáca félig beépített, 3 db oszloppal. Az un. füles homlokzat a földem síkja fölé nyúlik, oldalt cseréppel díszített. Udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, tornácos parasztház. Tornácán 5 db téglaoszloppal. Utcafronti homlokzatán nincs ablak, nyílászárói cseréltek.

Régi építésű, nyeregtetős, cserépfedésű parasztház. Utca fronti homlokzata, oromzatának felső része kerámia téglával borított, 5 db eredeti hagyományos, osztott üveges, fakeretes ablakokkal. Az ablakok színes üveg berakásokkal. Oromzata kerámia téglával fedett, 1 db szellőzőnyílással. Udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, elől félig nyitott tornácos parasztház. Tornácán 4 db téglaoszloppal. A nyílászárók cseréltek.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternitpalával fedett, elől félig nyitott, tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. Az un. füles homlokzat a földem síkja fölé nyúlik, oldalt cseréppel díszített. Tornáca 4 oszlopos, melyek léckerítéssel vannak elválasztva egymástól. Nyílászárói újak, lakóépület kb. 15 m hosszú. Udvara rendezett.

Régi építésű, nyeregtetős, eternit palával fedett, tornácos parasztház. Tornácán 5 db díszített fejezetű téглаoszloppal, nyílászárói cseréltek. Udvara füvesített, a lakóépület mellett régi építésű, faormzatos, eredeti fakapus melléképület található.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, kétkéményű parókia épület. Ablakai eredetiek, felújítottak, barnára festettek, fakeretesek. Vaskapuja barnára festett. Az épület előtt gondozott bukszus cserjékkel.

23 db, kb. 2,2 m magas pincék, oxi-andezit kőzetből rakott homlokzattal, tetején akácossal. Téгла- vagy kőperemű, fa- és fémkapus bejáratai félkörívesek, könnyen megközelíthetőek.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palával fedett, fagerendás, pártázatos homlokzatú, tornácos vályogház. Tornácán 9 db oszloppal, nyílászárói cseréltek, 2 db eredeti fakeretes ablakkal. A lakóépület előtt öreg diófa, kb. 20 m magas, kora: kb. 40 év.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, elől zárt tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik. Tornácán 5 db oszloppal. Udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, elől befalazott tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik. Tornácán 5 db téglaszloppal, hátsó melléképülettel. Nyílászárók eredetiek.

Régi építésű, felújított, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, elől befalazott, tornácos parasztház. Az ablakok elől újak, fakeretesek. Az épület talpzata díszkővel rakott. Tornácán 6 db faoszloppal, közte deszka korláttal. Udvara rendezett, felújított kúttal.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás tornácos parasztház. Elöl a tornácra ablakot helyeztek. Tornácán 4 db téglá-, és 1 db faoszloppal, faléc korláttal elválasztva, faoromzatos melléképülettel. Udvara rendezett.

Régi építésű, teljesen felújított, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, nyitott tornácos parasztház. Tetőszerkezete, földeme, eresze, nyílászárói teljesen újak. Melléképülete felújított. Az épület, kb. 12 m hosszú. A kőoszlopos kapu elbontásra került.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palás, elől zárt, osztott ablakos, tornácos parasztház. Tornácán 4 db oszloppal, közötté faléc korláttal, hátul és mellette hozzá tartozó melléképülettel. Az épület nyílászárói cseréltek, udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, elől zárt, ablakos, tornácos parasztház. Tornáca elől beépített, 4 db fehérre meszelt oszloppal. Az épület nyílászárói cseréltek, udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, elől zárt, ablakos tornácos parasztház. Tornácán 6 db kőoszlopát alul zárt kőkorlát köti össze. Az épület nyílászárói régiek, hagyományosak, fakeretesek. Hátul melléképület. Udvara rendezett.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, zárt tornácos parasztház. Az épület tornáca ablakos, befalazott. Utcafronti homlokzatán Mária alakja fülkében. Utcafronti homlokzatán Mária alakja fülkében.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palás, elől zárt, osztott ablakos, tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik. Tornácán 5 db boltíves kőoszlopát alul betonkorlát köti össze. Hátul beépített lakótér, udvarán szőlőlugassal.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, elől zárt tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik, oldalt téglával díszített. Tornácán 6 db kör alapú tufa oszloppal, beton alapon. Az ablakok cseréltek, az ajtó eredeti. Udvara rendezett, fadeszkás melléképülettel és kúttal.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, elől zárt, elől ablakos tornácú parasztház. Tornácán 3 db téglaoszloppal, melléképülettel.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palás, fagerendás, elől félig befalazott tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik, oldalt téglával díszített. Tornácán 5 db faszloppal, nyílászárói eredetiek. Udvara gondozott.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, elől félig nyitott tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik. Tornácán 9 db kőoszloppal, nyílászárók eredetiek. Udvarból nyíló cserépfedésű, téglamelléképülettel.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palás, elől félig nyitott, tornácos parasztház. Tornácán 4 db kőoszlop. Nyílászárók eredetiek, hagyományos, osztott fakeretesek. Az utca front ablak cserélt. Az épület hátsó melléképülete cserépfedésű.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, elől zárt, ablakos, tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata kerámiatéglás, két ablakkal, tornácán 3 db téglaoszloppal. Nyílászárói eredetiek, osztott üvegesek, fakeretesek. Udvarán melléképület és kút.

Régi építésű, nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, tornácos parasztház. Tornáca szélén 2 db négyzetes kőoszloppal, közepén 5 db vasoszlop, fa apácarács korláttal. Nyílászárói eredetiek, hagyományos osztott üvegesek. Udvara gondozott.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, tornácos parasztház. Elől zárt, ablakos tornácán 4 db téglaoszloppal. Nyílászárói cseréltek, redőnyösek, udvara rendezett, hátul hozzátartozó gondozott kert.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata mindkét oldalon meghosszabbított. A homlokzat a földem síkja fölé nyúlik. Elől zárt ablakos, tornácán, 4 db négyzetes, fehérre festett oszloppal. Nyílászárói hagyományosak, fakeretesek. Udvara rendezett, az épület mellett és hátul melléképülettel.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, eternit palás, pártázatos homlokzatú, elől zárt, ablakos, tornácos parasztház. Tornácán 5 db négyzetes kőoszloppal. Nyílászárói eredetiek, hagyományos, osztott fake-retesek. Utcafronti ablaka cserélt.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, elől félig zárt, tornácos parasztház. Tornácán 6 db négyzetes kőoszloppal. Nyílászárói hagyományos, osztott üvegesek, elől cserélt ablakkal. Hátsó udvarán melléképülettel.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, pártázatos homlokzatú, tornácos parasztház. Utcafronti homlokzata kerámiatéglás, Mária alakja boltíves fülkében. Tornáca befalazott, 5 db faoszloppal, nyílászárók cseréltek. Udvara gondozott.

Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, tornácos parasztház. Elől zárt, ablakos tornácán, 3 db négyzetes kőoszloppal, hátul melléképülettel. Udvara rendezett.

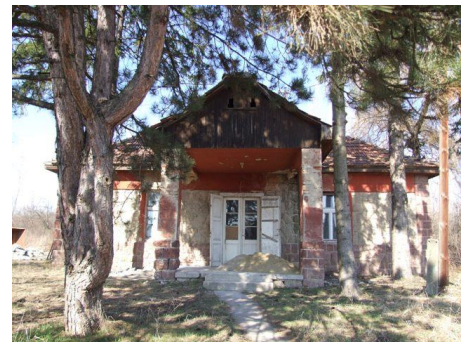
Régi építésű, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, tornácos parasztház. Elöl zárt, ablakos tornácán, 2 db oszloppal. Utcafronti homlokzatán tulipán motívummal.

Régi építésű, oromzatos kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű, fagerendás, vályog épület. Homlokzata félig andezittal borított. 4 téglakémény. 8 lakórész különül el, az épület fele felújított.

Régi építésű, sátoztetős, cserépfedésű, fagerendás épület. A tetőrész elöl meghosszabbított, faoromzatos, 2 szellőzőnyílással, 2 db téglaoszloppal. A nyílászárók eredetiek. Homlokzata andezit agglomerátum és oxi-andezit kőzetekből kirakott. Az épület előtt idős fekete fenyők. Jelenleg felújítás alatt áll.

Az épület csonka kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű. Téglá oromzatos oldalt, homlokzata riolittal kirakott. Ablakai alul befalazottak, ajtaja kicserélt. Kb. 15 m hosszú, kb. 6 m széles. Az épület udvarán, 2 db fafészerrel.

Régi téglakémény, kb. 202 m magasságú, szélessége kb. 10 m. Öt szinten a fenntartást szolgáló körerkély övezi, melyekhez külső fémhágcsón lehet feljutni. Magassága miatt messziről észrevehető.

Bazilikás tetőszerkezetű, fagerendás, cserépfedésű épület, tetején kereszttel. Elöl, 2 db kör formájú ablakkal és fakapuval. A főkapu kb. 1,5 m széles, körülötte téglal. Az épület előtt fagerendás fedett tetőszerkezetű előtér, mellette urnatemető.

Egyedi tájértékek típusai közé tartoznak a fészületek, emlékművek, temetők, síremlékek, kálváriák, szobrok, valamint minden olyan mesterséges köztéri alkotás, mely a településképp meghatározó eleme. Az alábbiakban ezek kerülnek bemutatásra.

1956-os emlékmű

Miocén mészkőből kifaragott emlékmű, az 1956 felirat vésett, fekete festékkel kiemelt. Az emlékmű egy szovjet tank láncfalának torzóját ábrázolja, amely szimbolikus barikád kockaköveken gázol át. A kockakövek előtt

piros-fehér-zöld színű kőzetekből kirakott zászló motívum a földre fektetve, rajta felirat. Kivitelező: Magda Kőfaragó Műhely Papp Zoltán Kőszobrász.

Szent István emlékmű: Miocén mészkőből faragott, koronás emlékmű, tetején a szent koronával, bal oldalán növénymotívum faragások, jobb oldalt turul madár díszítéssel. Kivitelező: Magda Kőfaragó Műhely Papp Zoltán kőszobrász.

1848-49-es emlékmű: Gyöngyössolymosi riolitból készült faragott emlékmű. Elöl lépcsőmotívum, jobb oldalán felirattal és faragott címerrel, kettős kereszttel. Hátul befaragott kokárdával és ágyú motívummal díszítve. Kivitelező: Magda Kőfaragó Műhely Papp Zoltán kőszobrász.

I. és II. világháborús emlékoszlop: Lépcsős beton posztamensen, riolittufa emlékoszlop, elöl az oszlopon bevésett, I. világháború áldozatainak névsora, fekete színnel kiemelve. Az oszlop kb. 2,5 m magas. Tetején turulmadár, karddal és fegyverrel. Alul a posztamensen fehér márványtábla a II. világháborúban elesettek névsorával. Az emlékszobor előtt vaskereszt, Jézus alakjával.

Szent-Györgyi Albert emlékmű: Andezit sziklatömbbe helyezett, bronz portré, beton talapzaton, alatta bronz táblán bevésett szöveg látható. Szövege jól olvasható. Az emlékmű körül babérmeggy cserjecsoport.

Készítő: Király Róbert szobrász Eger

Szekér: Barnára festett szekér, vas abroncsokkal, kerekei alatt betontalapzat.

Kereszt Krisztussal: A műkő feszület pléh-Krisztussal beton talpazaton, műkő posztamensen. Alul fehér márványtábla, arannyal színezett, bevésett felirattal.

Nepomuki Szent János szobor: Beton alapon festett műkőoszlopon, tufába faragott Nepomuki Szent János kereszttel a kezében. Kb. 2,20 m magas, autentikus ruházatban. Hátul fehér márvány tábla. Kivitelező: Magda Kőfaragó Műhely Papp Zoltán kőszobrász. Kőlábazatú, díszített fémkerítéssel elkerített.

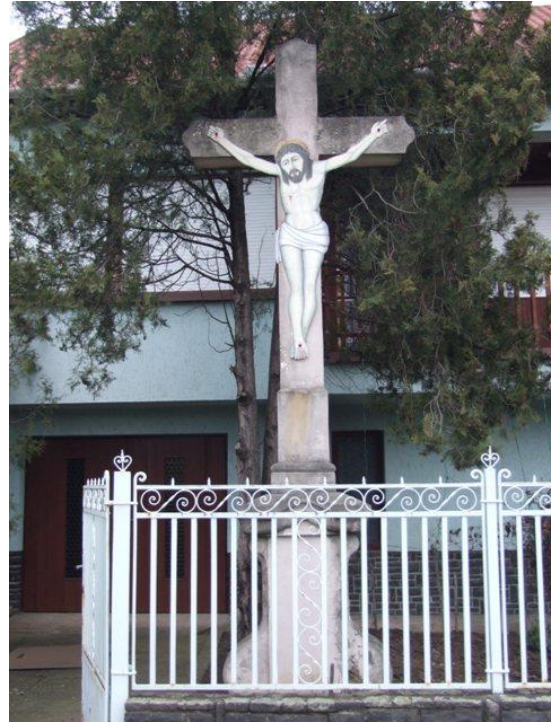
Faragott korlát: Betonhíd faragott fakorlátja, a borkészítés mozzanataival, hordós, szőlőfűrtös, szőlőleveles motívumokkal díszítve. Környezete rendezett.

Díszes fakapu, fából faragott hold és nap motívumokkal, kb. 3 m magas. Térkövel burkolt a vásártér egy része, 6 db fedett faasztallal, 1 db fával burkolt épülettel, környezetében örökzöld növényzettel (keleti tuja, oszlopos tuják, fekete fenyő, kb. 30 éves).

Kereszt pléh Krisztussal: Barokk stílusú, festett tufa posztamensen, íves díszítéssel, festett műkőre erősített pléh Krisztus alak. Kb. 3,5 m magas.

Temetői kereszt: Beton talapzaton álló műkő kereszt, fém Krisztussal, kb. 3 m magas. A posztamens kb. 1 m magas, elől fehér márvány tábla felirattal.

Harangláb: Téglából rakott, félköríves, cserépfedésű építmény. A tető alatt, faléces szerkezet fedi a harangot.

Régi síremlékek: Riolit és andezit tufából faragott sírkövek. Környezetében értékes örökzöld növényekkel: bukszus, tuja, borókák, ezüst fenyők, fagyal.

Kb. 1,2 m magas, fehérre festett posztamenten, vaskereszt, fém Krisztussal.

Oxi-andezit, alul felfelé keskenyedő posztamenten, barokkos motívumokkal, Krisztus arany színűre festve. Magassága kb. 3 m.

Öntöttvas kereszt, öntöttvas, arany színűre festett korpusszal, közepén öntöttvas koszorúval körbefont vas tábla, felirattal. Magassága kb. 1,5 m. Az aljára erősített fatáblán a történelmi Magyarország körvonala

Andezit agglomerátum kereszt, barokkos motívumokkal, festett Jézus alakjával. Posztamenten fehér márványtábla, fekete, dőltbetűs, írott felirattal. Magassága kb. 3 m.

Gagarint ábrázoló szobor, anyaga: fém. Fém-szobor, Gagarin fejével, talapzaton felirattal. Kb. 4 m magas. Alkotó: Pándi Kiss János. Környezete parkosított, gondozott.

Rézből készült Prométheusz alakja, műkő posztamensen, rajta réztábla, felirattal. Kubista stílusú, kb. 4 m magasságú. Alkotó: Király Róbert.

Megkövesedett mocsári ciprus törzs: Kavicságyon, megkovásodott mocsárciprus törzs ősfalelet. Törzsátmérő kb. 1 m. Magassága kb. 1,30 m. Előtte fémtábla, felirattal.

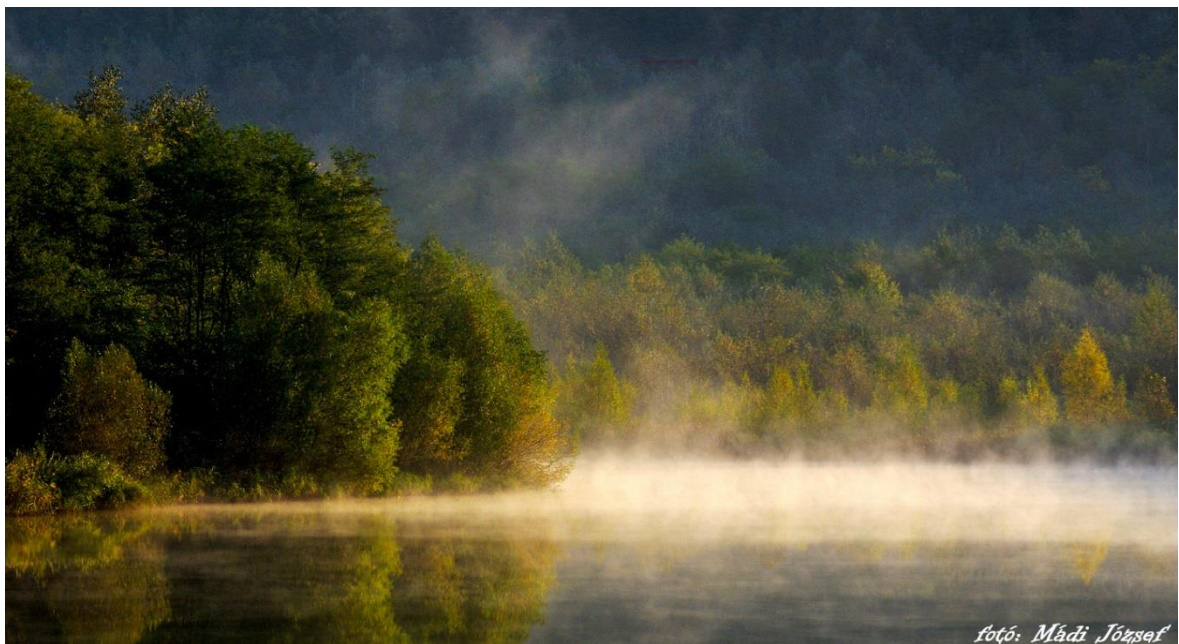
Bányászat hőseinek emlékműve: Lépcsős beton térkő alapon, fekete színű MT-2 üzemi jelű kotrógép marótárcsájának a fele, rajta fémtábla, felirattal. Mellette riolittal kirakott fal, bányalámpával, felirattal a fekete márványtáblán. Előtte 2 db zászlótartó rúd.

Lépcsős talapzaton, profilos posztamensen álló kőkereszt, kő Krisztussal, rajta bevéssett felirat. Hátulján fehér márványtáblán felirat. A keresztet felújította Magda Kőfaragó Műhely Papp Zoltán kőszobrász.

Az egyedi tájértékek nem csupán az épített alkotások lehetnek. A tájképet, településképet befolyásoló természeti elemeknek, legyenek akár mesterségesen, tervezetten létrehozottak, vagy akár spontán kialakuló elemek, nagy szerepük van a településképalakításában.

Ilyen egyedi tájérték a nyugati bánya területén kialakult halastó. A visontai lignitbánya Nyugati Bányája véggödrében kialakult kb. 6 hektáros, lefolyástalan tó. Területe kb. 480 x 170 m. Tájrendezett terület. Ösvény vezet a tóhoz, hulladékgyűjtőkkel, fedett és fedetlen asztalokkal, padokkal. A tó környékén elültetett növényfajok: 50 % akác, 20 % nyár, 20 % nyír, 10 % vegyes (juhar, ezüstfa, kőris, tölgy, hárs, erdei és vörösfenyő, homoktövis). Az elültetett facsemeték száma: 1 289 000 darab. (BNPI adatszoplgáltatás)

Borhy-völgyi-patak vízfolyás medre és partja kb. 20 m szélességben. Földmederrel rendelkezik. Jellemző növényállomány: ligetesen, kisebb csoportokban közönséges nyír fák, valamint cserjecsoportok (pl. kökény, vadrózsa fajokból). Ny-i erdőterületen (0104/2 hrsz.) a patakrézsű kis szakaszon kővel leburkolt.

Béke park: A park közepén térkőből kialakított béke szimbólum, körülötte gyepterület, 4 db paddal. Bejáratánál székelykapu található, két oldalán rönk paliszáddal határolt növényágyás, levendulával, rozmaringgal és bukszussal. A parkban 3 db kőemlékmű és egy kettős kereszt emlékoszlop áll. A park jobb oldalán facsoport lombhullató fák közül (pl. kb. 60 éves kőrisfa, kb. 60 éves fűzfa).

Hősök tere: Értékes növényállományú park, I. és II. világháborús emlékoszloppal, faoszlopos emlékművel és szökőkúttal. A díszburkolat és a kavics burkolat között változatos növénykiültetéssel, sövénnel. A juharfák között padok. A park hátsó részében fajátszótér és buszmegálló. A park elején 5 platánfával.

Fenyő facsoport a Petőfi Sándor utcában. 4 db fenyőfa, törzsátmérő: kb. 30 cm, magasság: kb. 25-30 m, kor: kb. 20-30 év.

Kossuth téri közkert: A parkot térkőből kialakított sétány szeli ketté. A park gyepesített, félig sövénnel szegélyezett, 1 db régi faszekér és 1 db emlékmű található a területen.

Ezüstfenyők a Sport utcában: 2 db egészséges ezüstfenyő, magasságuk: kb. 25 m, törzsátmérőjük: kb. 50 cm, tőtávolságuk: kb. 5 m, kor: kb. 40 év.

Hársfazor: A Nyugati Bányától délre futó és a rá merőleges, a 3. sz. főútra kivezető aszfaltos mezőgazdasági út mindkét oldalán telepített hársfazor. Új telepítés, kb. 3 m tőtávolságra, törzsátmérő: kb. 15 cm, magasságuk: kb. 3,5-4 m. A fazor hossza kb. 600 m, egyedeinek száma: kb. 400 db.

Nyírfazor a Jegenye utcában: 13 db fehér nyírfából álló egysoros fazor, alatta sövénnyel. A fák magassága: kb. 15 m, koruk: kb. 30-40 év, tőtávolság: kb. 2 m, törzsátmérő: kb. 30 cm, a fazor teljes, hossza: kb. 30 m.

A temető melletti gyepesített park, játszótérrel, padokkal és faeszközökkel. A parkban dísznövények: fiatal, 6-10 éves aranyvessző cserjék, akácok, mirabolán fák.

Nyárfasor a 3. sz. főút mentén: 9 db nyárfa, törzsátmérő: kb. 60-80 cm, magasság: kb. 20 m, kor: kb. 60 év. Két helyen hiányos. Az egysoros fasor hossza: kb. 70 m.

További nyárfasorok és nyárfa csoportok a Brezova-tanyán

Kőrisfa a Brezova-tanyán: Egyedülálló, egészséges kőrisfa, törzsátmérője kb. 1 m, kb. 25 m magasságú, kb. 50-60 éves.

Egyedülálló, egészséges, idős, kiterjedt lombkoronájú bükkfa egyed. Törzsátmérője kb. 1 m, magassága: kb. 25 m, kora: kb. 100 év.

További erdőfoltok szerepelnek az egyedi tájértékek között, melyek többnyire a Borhylvölgyi patak közelében jelennek meg. Az erdőfoltok jelentős idős faállománnyal rendelkeznek.

TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM

Visonta külterületét jelentősen befolyásolta a Mátrai Erőmű által végzett külszíni bányafejtése. A lignit-bányászati tevékenységek okozta tájsebek gyógyítása a területek felhagyása majd rekultivációjával lehetséges, melyek Visonta területén már befejeződtek. A korábbi bányaterületek közül már két terület rekultivációja megtörtént. Az egyik a nyugati bányaterület, ahol igényes tájrendezés hatására egy bányató alakulhatott ki. A másik terület pedig a Markaz és Visonta közigazgatási területét érintő régi zagytározó területén létesült fotovoltaikus napelemekből álló naperőmű kialakítása, melyet jelentős erdőterülettel vettek körül.

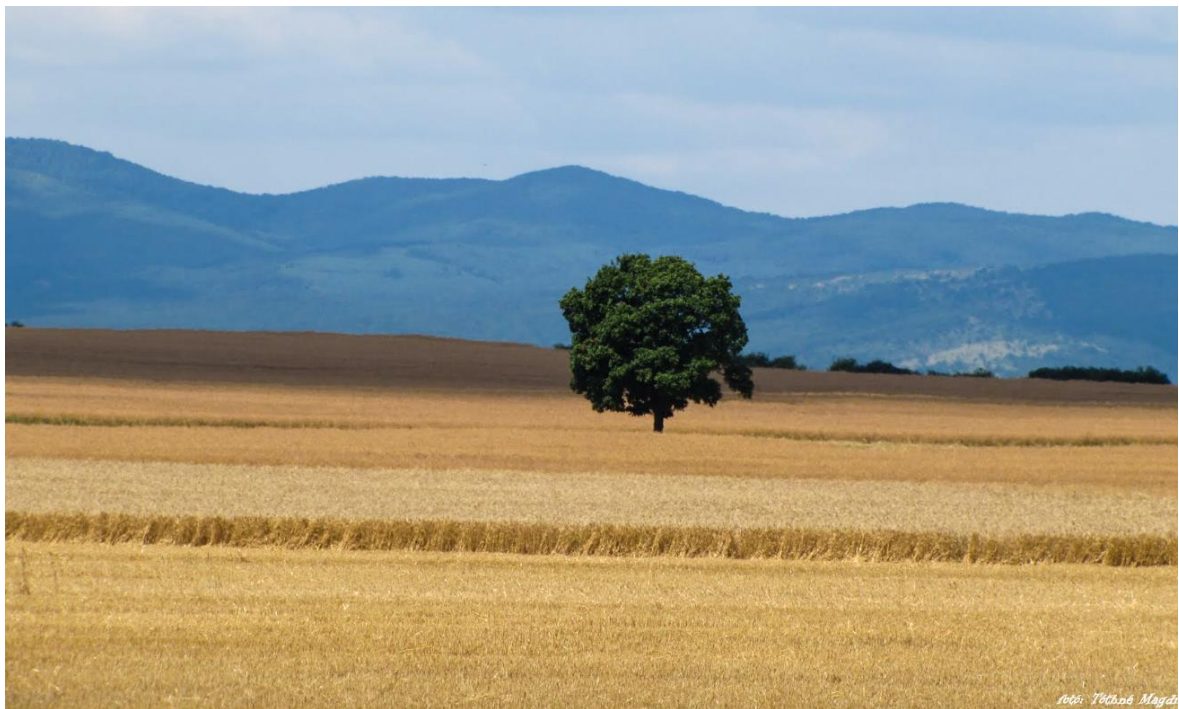

A tájképvédelmi jelentőségű területek a település közigazgatási terület északnyugati részét érintik, a Gyöngyösi Sár-hegy felől. Régészeti lelőhelyekből 25 db található a településen. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület a HUBN20046 jelű Gyöngyösi Sár-hegy elnevezésű NATURA 2000 terület érinti a település nyugati határát a gyöngyösi közigazgatási határ felől. A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenn-

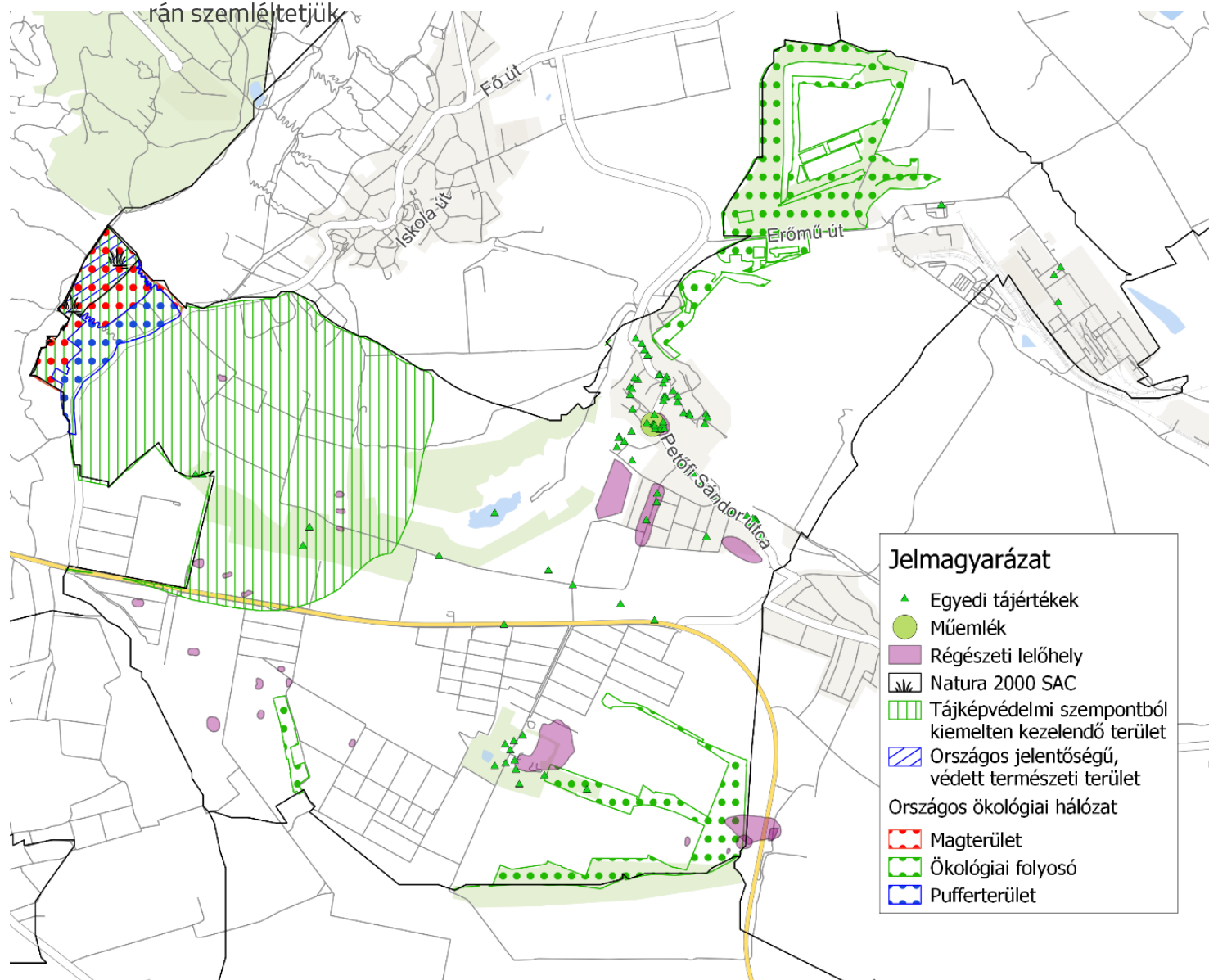

tartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Egy-egy jelölő faj mely a kijelölés alapjául szolgál: a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), a Piros kígyószisz (*Echium russicum*) vagy a Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*).

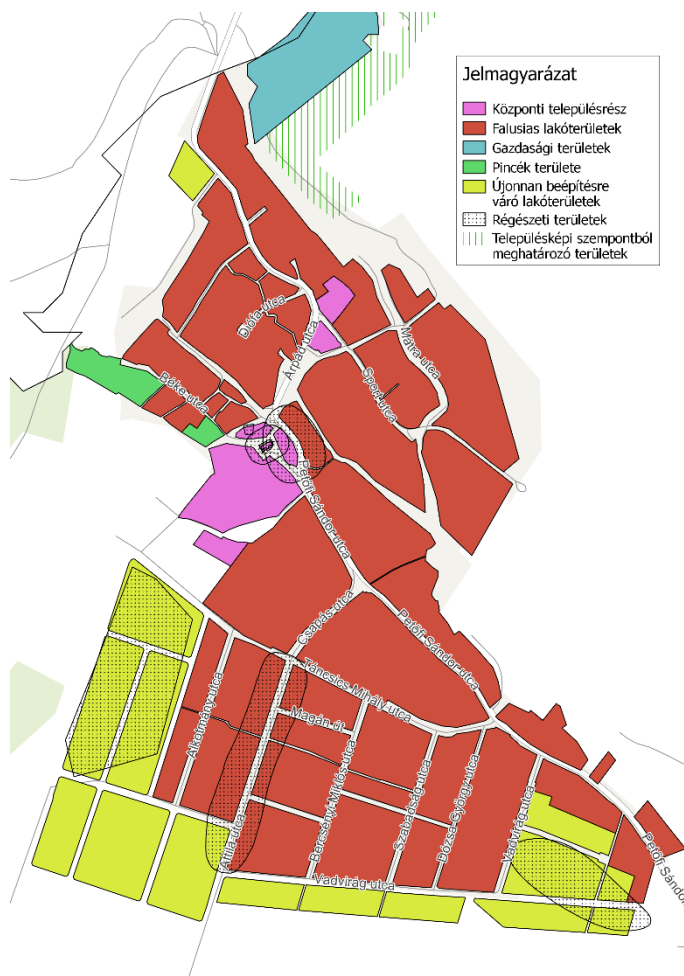
A települést a nemzeti park adatszolgáltatása szerint az országos ökológiai hálózat magterülete és puffterülete a község északnyugati határában a Gyöngyösi Sár-hegy területén és annak környezetében érinti, az ökológiai folyosó által érintett területek pedig északon elterülő erdőrészek valamint délen a Sós völgyi patak környezetében jelennek meg. A Gyöngyösi Sár-hegy Visontát érintő területrésze országos jelentőségű természetvédelmi terület is.

A település természetvédelmi és örökségi szempontból védett területeit az alábbi ábrán szemléltetjük.

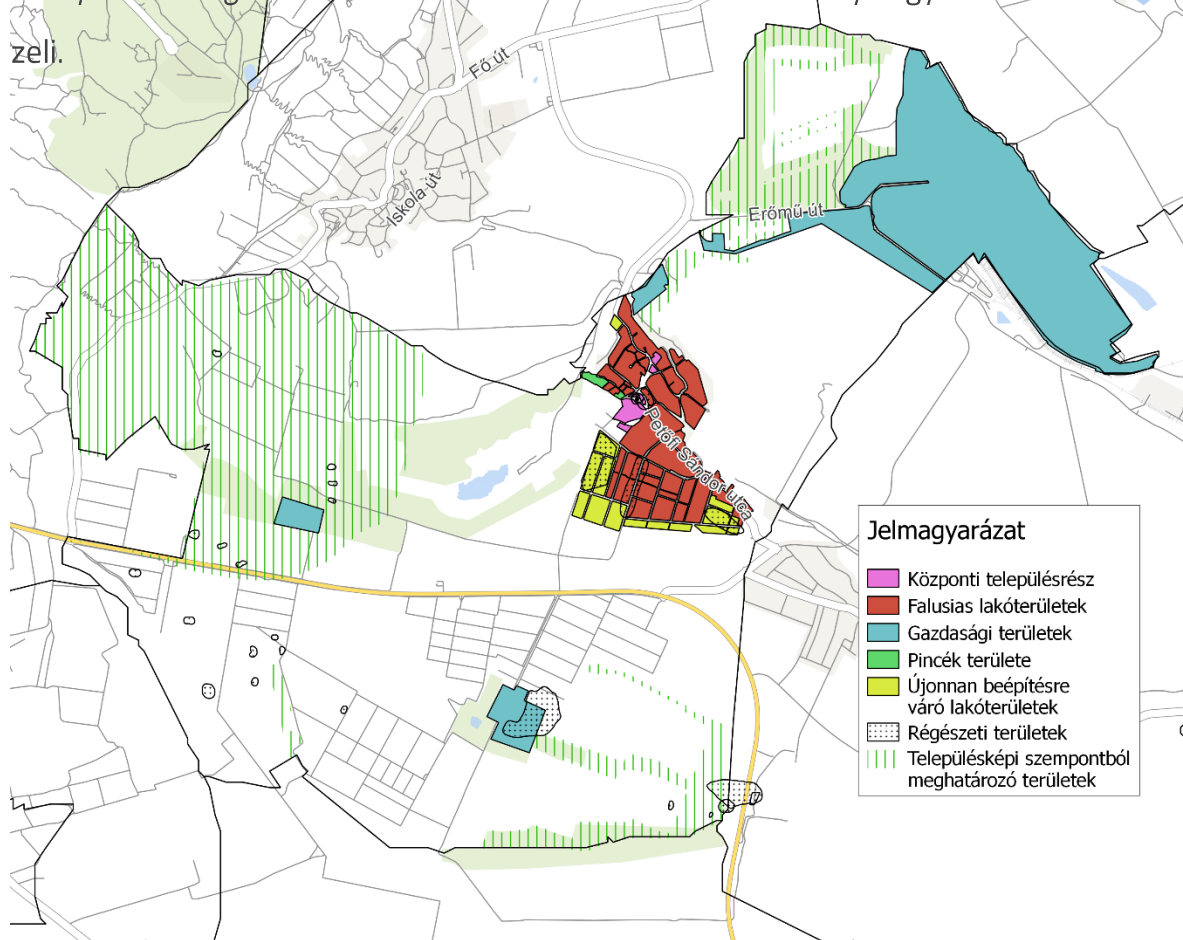
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

A település szerkezete több településrészre osztható a különböző karakterek alapján. Ezek közül a község központi területe nem egybefüggően jelenik meg, ez a *központi településrész*. A községben két központi karakterű területrészt, a templom és azt övező épületek valamint a községháza és az a köré csoportosuló létesítmények egysege alkotja. A község lakóterületei egységesen falusias karakterűek – *falusias lakóterületek*. Többségük oldalhatáron álló beépítési módban épült egyszerű tetőformákkal, föld-

szintes, tetőtérbeépített vagy maximum egy emelet-ráépítéssel. Az újonnan beépülő lakóterületek is falusias lakóterületű beépítéseket tesznek lehetővé – *újonnan beépítés-*

re váró lakóterületek. Az új lakóterületek a település belterületének déli részén kaptak helyet, és mivel szorosan kapcsolódnak a már meglévő lakóterületekhez, azokhoz való illeszkedés javasolt. A település történetében jelentős szerepet betöltő szőlőtermesztés és borkészítés hagyománya a mai napig fennmaradt. A kialakult lyukpincék a település történelmi magjának szélén – a Pince soron és a Béke úton – maradtak fenn, illetve létesültek. A település északkeleti részét a Mátrai Erőmű ZRt. létesítményei és a köré csoportosuló gazdasági vállalkozások építményei foglalják el – ezek a *gazdasági területek*. Ezen a területen tájba illesztésről nem lehet beszélni, mivel a monumentális létesítmények meghatározzák a település és a környező falvak tájképét. A külterületet érintő korábban már ismertetett táj- és természetvédelmi területek is meghatározó szerepet töltenek be a településképi alakításában. Így az utolsó csoport a *településképi szempontból meghatározó területek*. A többi területet a kézikönyv egyéb területként kezeli.

5.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben legyen tekintettel egy új épület, településrész és annak környezete a vele együtt látható építményekre és különösen a szomszédok elvárásaira, elsősorban etikai elvárások, és csak kisebb részben építészeti javaslatok fogalmazhatók meg. A települési együttélési elvárás az, hogy az építési, környezetalakítási beavatkozások a kialakult állapotnál kedvezőtlenebb állapotot nem idézzenek elő, lehetősége szerint a település vonzerejének erősítését segítse. Az építészeti javaslatok ennek tükrében olyan településarculat elérését segíthetik, amelyben a kialakult arculatot nem értékelik le az újabb kirívóan eltérő, hivatkozó épületek és zöldfelületek. Néhány nyilvánvalóan bántó építészeti megnyilvánulás kizárásán túl a maximális igényszintet minden építési és környezeti beavatkozás tervezetnél a legtehetségesebb helyi és térségi művészek szakértői véleménye jelentheti. A helyi civil szervezetek folyamatos kontrollja és észrevételei segítik az önkormányzati döntéshozókat, hogy a kevés feszültséget ébresztő átlagos szintet el lehessen érni.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ

Magasság

Visonta központi karakterű területrészei két centrumszerű pontban oszlik meg a Kossuth tér és a Hősök tere között. A templom, az igazgatási épületek és a körjük csoportosuló üzletek alkotják a

központi településrészeket néhány lakóépülettel. Visonta központi településrészén az a lakóépületek és az igazgatási épületek egyaránt földszintes kialakításúak, a házak nagy része tetőtér beépítéses vagy földszintes, ritkán emeletes, a közintézmények mind-egyike egyszintes. A meglévő házak közel azonos magasságúak, ezért a túl magas házak nem illeszkednek a központi településrészbe.

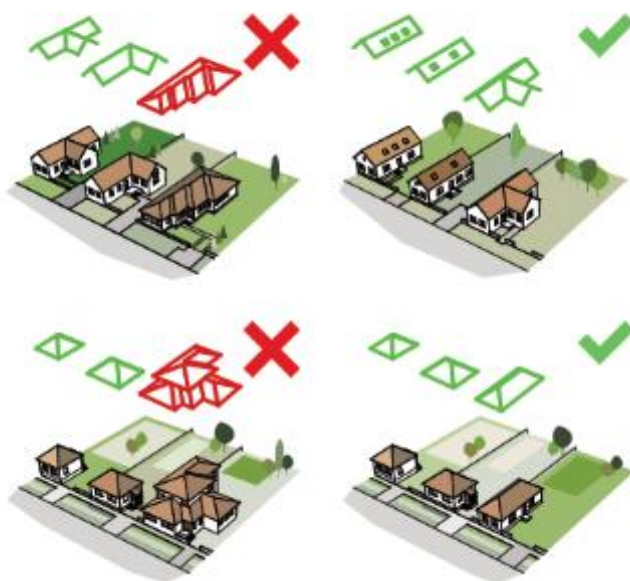

A tetőhajlásszög és tetőforma

A házak tetőhajlásszöge közel azonos, ezzel egységes utcaképet formál a központi településrészben. A leggyakoribb a településrészben a 40 fok körüli tetőhajlásszög. Lapos-tetős épület is előfordul, de ezek alkalmazása vagy a túl nagy hajlásszögű tetőkialakítások a kialakult településrész-képébe nehezen illeszthetők be.

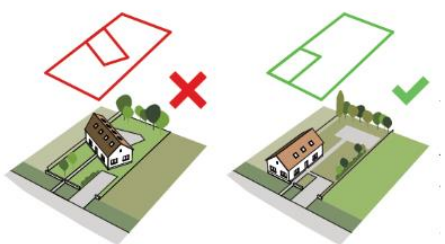
A központi településrész tetőformái között legelterjedtebb a kontytető, a nyeregtető és a sátoztető forma alkalmazása. A településrészben törekedni kell a szomszédos épületek tetőformáihoz való igazodásra.

A jövőben új házak építése során érdemes arra odafigyelni, hogy az építési hely szomszédságában lévő beépített területeken milyen tetőformát alkalmaztak.

Telepítés

A központi településrészben házak telepítése jellemzően szabadonálló elhelyezésű, de ritkábban oldalhatáron álló beépítés is előfordul. Az intézményi épületek főként szabadonállóak, tetőgerincük az utcával párhuzamos. A lakóépületek telken belüli elhelyezkedése, kialakítása elsősorban utcára merőleges rendszerű, előkertes kialakítású. Új építéseknel kerülni kell az utcára nem merőlegesen történő telepítést és az indokolatlan mélységben való elhelyezést.

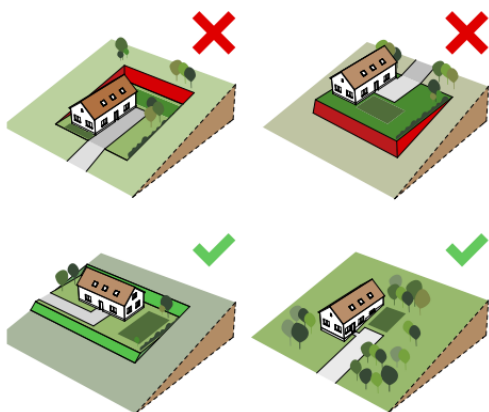

A házak telepítése a településrészen többnyire előkertes. Így az új épületek elhelyezésekor kerülni kell az indokolatlanul nagy előkertek kialakítását, valamint az előkert nélküli új épületek elhelyezését.

Terepalakítás

Visonta területeinek nagy része dombos, ezért az újonnan épülő házak esetében lejtős telekre kell számítani. Nem javasolt az épület földbe vájása, az így kialakuló mélyedés-

ben az esővíz összegyűlhet, a kert rosszul használható. Az épület teljesen kiemelése sem javasolható, mivel így a ház kiemelkedik a szomszédai közül.

A jó megoldás, az újonnan épülő ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető

egyenesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Jó megoldás lehet még, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó a földmunka pedig minimális.

Anyaghasználat, színek

A településrész épületeinek színvilága visszafogott, megfigyelhető az illeszkedés, a hasonló anyag- és színhasználat.

A meglévő épületek színéhez igazodó, ahhoz illeszkedő új épület építése ajánlott. A rikító, feltűnő és kirívó színű fémlemez fedés és burkolat kerülendő.

A fémlemez fedéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy bár lehet illeszkedő színvilágú és formájú elemeket választani, bizonyos időjárási viszonyok mellett teljesen más látványelemként jelennek meg, mint cserépfedéses társai.

Kerítések a központi településrészben

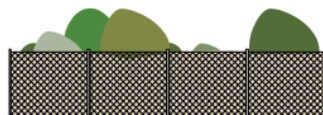
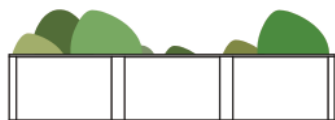
Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résssel.

Az településrészben az igazgatási épületek többnyire nincsenek kerítéssel lehatárolva, a lakótelkek esetében az áttört kerítések alkalmazása a jellemző, a tömör és nem átlátható megoldásokkal szemben.

Áttört kerítések nádszövettel vagy más takaróeszközzel való borítása helyett a belátás korlátozására sövény létesítése javasolt.

Áttörés nélküli, falszerű kerítés elemek előkertesi lakóterület kerítései körében kedvezőtlenek.

A kerítések az utcakép szerves részét képezik. Léteznek hagyományos megoldások, melyek mind anyaghasználat, mind forma és kialakítás terén megjelennek, és léteznek modern megoldások is. Visonta központi településrészén a hagyományos kialakítások

fordulnak elő többnyire. Alkalmazhatunk élő kerítés elemeket, mint például sövényt a meglévő szerkezet kiegészítéseként.

A kerítés lehet áttört, mely az elő és oldalkertekbe betekintést enged. Tömör, zárt kialakítás nem javasolt, ha magánéletünket szeretnénk megővni, akkor jobb megoldás a sövénnel történő takarás.

FALUSIAS LAKÓTERÜLETEK ÉS ÚJONNAN BEÉPÍTÉSRE VÁRÓ LAKÓTERÜLETEK

Magasság

A falusias lakóterületek a község nagy részét magába foglalja, ide tartoznak az újonnan beépítésre szánt lakóterületek is, mert bár ott még nem alakult ki egységes utcakép, az

építési övezetmeghatározások és a falusias lakóterületrészhez való illeszkedés csak így alakulhat ki. A házak kialakítása többnyire földszintes kialakítású, melyek oldalhatáron álló beépítésben állnak, és többségük előkertes kialakításúak. A

még beépítetlen területeken is oldalhatáron álló beépítést tesz lehetővé a szabályozás. A kialakult falusias lakóterületeken közel azonos építménymagassággal épültek a lakóházak, ezzel

egységes településképet alakítottak ki. A község e területein nem javasolt túl magas házak építése, ugyanis a kialakult település- és utcaképbe ezek nem illenek bele.

A tetőhajlásszög és tetőforma

A házak tetőhajlásszöge közel azonos, ezzel egységes utcaképet formál.

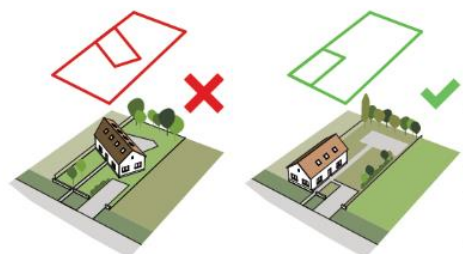
A tetőformára változatosság jellemző. Leggyakoribb kontytető alkalmazása, de a nyeregtető, sátoztető és az összetett tetőformák sem ritkák a településrészen.

A jövőben új házak építése során érdemes arra odafigyelni, hogy az építési hely szomszédságában lévő beépített területeken milyen tetőformát alkalmaztak.

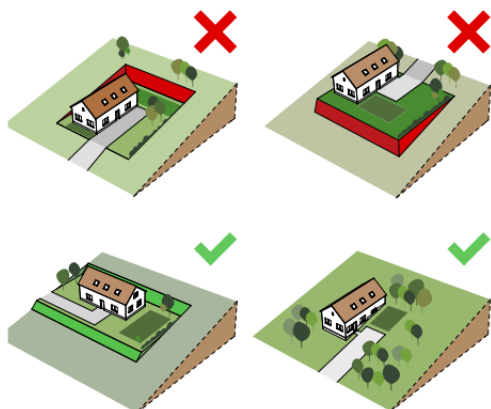
Telepítés

A házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Kerülni kell az utcára nem merőlegesen történő telepítést és az indokolatlan mélységben való elhelyezést. A falusias településrészen a kialakult előkertés beépítésű épületek esetében a 3-5 méteres előkertméretek a jellemzőek.

Terepalakítás

A településrészen újonnan épülő házak esetében lejtős telekre kell számítani. Nem javasolt az épület földbe vájása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlhet, a kert rosszul használható. Az épület teljesen kiemelése sem javasolható, mivel így a ház kiemelkedik a szomszédai közül.

A jó megoldás, az újonnan épülő ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Jó megoldás lehet még, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó a földmunka pedig minimális.

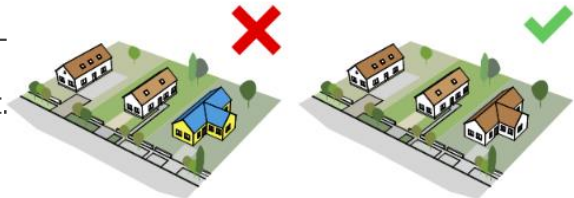
Anyaghasználat, színek

A településrész épületeinek színvilága visszafogott, összességében megfigyelhető az illeszkedés, a hasonló anyag- és színhasználat.

A meglévő épületek színéhez igazodó, ahhoz illeszkedő új épület építése ajánlott.

Hangsúlyos, erős színek alkalmazása nem

javasolt valamint fémlemez fedés és burkolat, fém és eternit jellegű homlokzat burkolat és mázas kerámia burkolat és falszerűen alkalmazott üveg, fémszerkezet kerülendő. A fémlemez fedéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy bár lehet illeszkedő színvilágú és formájú elemeket választani, bizonyos időjárási viszonyok mellett teljesen más látványelemként jelennek meg, mint cserépfedéses társai.

Kerítések a falusias lakóterületeken

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

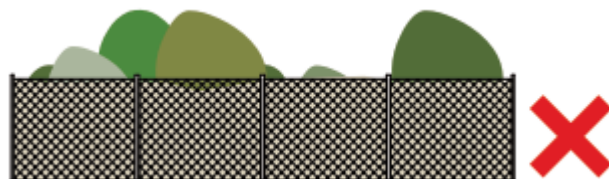

Díszlapos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

Visonta falusias településrészein az áttört kerítések előnyben részesítendők a tömör és nem átlátható megoldásokkal szemben.

Áttört kerítések nád-
szövettel
vagy más

takaróeszközzel való borítása helyett a belátás
korlátozására sövény létesítése javasolt

A település falusias lakóterületi részein többnyire a teljesen áttört kerítések alkalmazása a jellemző.

PINCÉK

Észak-kelet Magyarországon a bor tárolását lyukpincékben végezték, a terepszonyoktól függően a szőlőhegy alján, vagy több csoportban helyezték el. A közösségekben írásos adatok alapján, 1836 óta beszélhetünk ún. lyukpincékről. A visontai lyukpincék nagy része használaton kívül van, mivel 1999-ben a sok esőzés miatt megcsúszott felettük az agyagos talaj és beomlottak. A pincéket az egyház és a Balla nevű család építtette. Kialakításuk a történelmi korok lenyomatát őrzik.

A borospincék egységes kialakításúak ezért új pince tervezésekor figyelembe kell venni a már meglévők sajátos vonásait, és azokhoz igazodni javasolt.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

Visonta településképét, akár a környező településeket is nagyban befolyásolja a Mátrai Erőmű által végzett külszíni bányafejtés, és maga az erőmű és a hozzá kapcsolódó más üzemi létesítmények jelenléte. Visontán a gazdasági területek az erőmű környezetében csoportosulnak a közigazgatási terület északkeleti részén. Az itt épült telephelyek és környezetük minősége igen változó, sok esetben elhanyagolt, felújításra szorul. A gazdasági területeken is fontos a korszerű, rendezett munkahelyek kialakítása, a településkép szempontjából elfogadható építészeti arculati megjelenés. Az elhanyagolt környezet és üzemépületek településkép-romboló hatása az itt élők életére is negatív befolyást gyakorol. Fontos tehát, hogy az üzemek és gazdasági épületek ne csupán az előírásoknak megfelelően épüljenek, hanem a kor elvárásainak és minőségi igényeinek is eleget tegyenek: semmilyen módon ne terheljék környezetüket, és vizuálisan is a lehető legjobb benyomást keltsék!

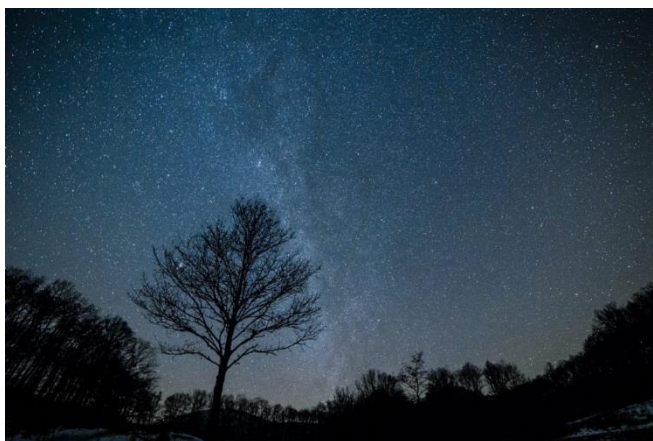
TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

A védett természeti és örökségi értékek a településképet meghatározó településkaracternek tekintendők, ezért minőségének megóvását fenntartását, kilátás és rálátásvédelmét fontos szem előtt tartanunk.

A védett településrészekben fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást megvalósítani. Javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvásával együtt.

Az értékes tájkarakter megőrzése a területhasználat, telekszerkezet hosszú távú megtartásával őrizhető meg. A védett területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati, vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott, amennyiben fejlesztésre van szükség úgy a meglévő tartószerkezeteken történő elhelyezés javasolható csak.

Az éjszakai fényszennyezésre is gondolnunk kell. A világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldások alkalmazhatóak. Az éjszakai fényszennyezés csökkentése érdekében nem javasolt a **hideg fehér** fényű világítótestek alkalmazása és

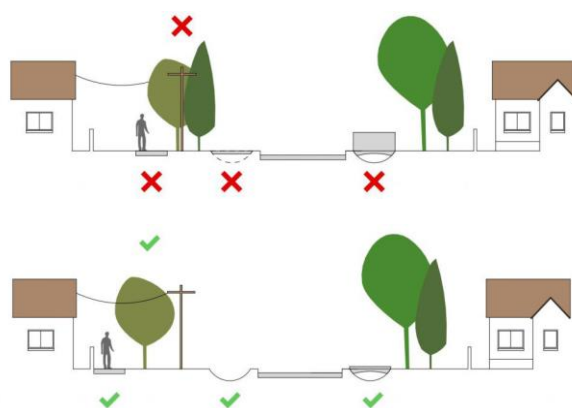
javasolt a világítótestek árnyékolása, valamint a világítás időtartamát a tényleges használat idejére, a szükséges mennyiségre csökkenteni.

Visonta külterületén többféle természetvédelmi, örökségvédelmi védettséget élvező terület található, melyekre az országos szabályozások alapján betartandó előírások bővítése nem szükségszerű. A területek területfelhasználásának, művelési ágának megváltoztatása, bolygatása nem javasolt.

KÖZTERÜLETEK

Visonta vonzerejét nagymértékben befolyásolja közterületeinek állapota, azok településképi megjelenése. A közterületek egyben közösségi terek is, amit szinte mindenki naponta akár többször is használ, legyen az közlekedési célú- rekreációs-, kikapcsolódási, vagy akár szabadidős célú idő eltöltése. Minél jobbak az ilyen találkozások feltételei annál emelkedettebb, pozitívabb a hely szelleme. Közterületek minőségi fenntartásai, alakításai közös érdekünk és feladatunk, mely feladat kiemelt odafigyelést érdemel a tulajdonos, kezelő részéről. Alapvető fontosságú tehát a közterületek esztétikus, élhető, biztonságos kialakítása. Egy település arculatát, közterületek minőségét, esztétikáját, vagy azok hiányát az épületekkel azonos mértékben és szinten befolyásolják a közlekedési létesítmények és eszközök. Ennek a szemléletnek kell tükröződnie a meglévő létesítmények tervezésekor, építéskor és működtetésekor, valamint korszerűsítésekor is.

Visonta közterületei egységesen kerültek kialakításra, és a jövőben is ehhez igazodva szükséges a járdák, terek, zöldterületi közlekedési területek, utcabútorok tervezése. A központi közterületeken egységesen sárga színű Castello Antico

típusú térkő, a nem központi közterületeken szürke színű térkő alkalmazása az elfogadható. Az utcabútorok, pl. padok kialakítása is egységes, ezért újak esetén figyelembe kell venni a már meglévők formáját, színét. A közművek földbe való fektetése a jövőbeli cél, a meglévő légkábeleken túl újak nem javasoltak, és a jövőben ezek földbe fektetéséről is gondoskodni szükséges.

6.

MAI PÉLDÁK

KERTEK, UDVAROK

A pihenés, kikapcsolódás és az élelmiszertermelés helyszíne a kert. A növényekkel teli előkert évszakonként változó, sokszínű élénkítő hatást kelt. A jól megválasztott növényfajták egész évben változó kert-képet formálhatnak, és nem csak számunkra kedvezőek, mivel egyes élőlények életterévé is vál(hat)nak. A település arculatában nagy szerepet játszik az előkertekben illetve oldalkertekben telepített növények sokrétűsége. A rendezett előkerttel

hozzájárul az utcakép kedvező megítéléséhez. A település falusias lakó-területein a kert többnyire a mezőgazdasági termelés funkcióját látja el.

Az évszázados műlta visszatekintő szőlőtermesztés a faluban még mindig jelentős területen folyik.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A településen előfordulnak a népi építészetre jellemző oszlopos tornác és terasz kialakítások. A tornác kialakítására számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges. A tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, nosztalgikus jellegű. Maga a tornác funkció kap jelentőséget, dekoratív elemmé válva is erősíti a település sajátos arculatát. Nem mond ellent annak a törekvésnek, hogy egy új épület kialakításánál törekedjünk az egyszerűsége, mind formában, mind anyaghasználatban, mivel az épületek tömegalakításának egyszerűsége a meghatározó.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók nagyban befolyásolják az épületek megjelenését, hangulatát. A régi épületeken fából készült osztott ablakokat használtak. A fehér és barna színek használata volt jellemző. Az épületek ablakai többnyire az álló arányúak voltak.

Jó megoldás árnyékolásra a fa spaletta alkalmazása műanyag reluxa helyett.

Az új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű ablakok beépítése javasolt. De a legjobb ha fa anyagút választunk.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületek homlokzati kialakításánál ügyelnünk kell arra, hogy a nyílászárók kellemes arányaival és a hagyományos anyagok használatával illeszkedjen a környezetünkbe. A településen több helyen előfordul a kisméretű téglából vagy klinkertéglából készített homlokzat és homlokzati díszítés az utcafronti falrészén, mely a Mátraaljai településeknél jellemzően előfordul. A különböző anyagok megfelelő mértékű társítása szép homlokzatot eredményezhet.

KÖZTERÜLETI NÖVÉNYZET

Utcák, terek zöld sávjainál, homlokzat-kialakításánál, vízelvezetés megoldásánál a már kialakult arányokhoz és viszonyokhoz illeszkedjünk az egységes, karakteres utcakép megteremtése

érdekében. Az utcák menti fasorok fa-típusainak kiválasztása során például ügyelnünk kell többek között a légvezetékek, földkábelek elhelyezkedésére, illetve az utcai homlokzatok magasságára, egy-séges előkertméretek kiala-

kítására és kerülnünk kell a tájidegen fajok alkalmazását. Adott térségben honos, a településre jellemző, növény-fajok kiválasztását előnyben kell részesíteni a fasorok és a növényállományok telepítése során a karakteresség megőrzés érdekében

Fontos odafigyelni az adott fajok igényeire, (kifejlett példányok területigénye, rendszeres metszést igényel-nek-e, szárazságot, környezetterhelést tűrik-e). A közlekedésbiztonsági szempon-tokra is figyelemmel kell lenni – rálátási-kilátási viszonyok.

TOVÁBBI JÓ PÉLDÁK

7.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklámfelületek nagymértékben befolyásolják az utcaképet, ezért vállalkozóként érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. A reklámok egymáshoz illesztésével, sokkal kedvezőbb utcaképet mutatna mindenkinek, aki a településre érkezik, áthalad. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. Nem

könnyű feladat a reklámok, cégérek elhelyezése, úgy, hogy felfigyeljenek ránk, de közben belesimuljunk a környezetünkbe.

A vállalkozások számára világosan meg kell fogalmazni és a visontai épületek, kerítések léptékéhez mérten meghatározni, hogy milyen cégfeliratok és reklámtáblák elhelyezését támogatja az önkormányzat. Irányadó az, hogy a lehető **legkevesebb** felirat és tábla készüljön fehér vagy élénksárga alapon. A nyugat-európai települések felirat- és reklámkultúrája példaadó.

Az egyéb műszaki berendezések, mint például a klímaberendezések külső szerkezetei, vagy a parabola antenna tányérja oly módon helyezendők el, hogy az utcaképet ne rontsák. Ez azt jelenti, hogy az utcaképet rontó, vagy jelentősen befolyásoló műszaki és/vagy gépészeti berendezések lehetőség szerint közterületről nem látható módon kerüljenek elhelyezésre. A síktáblás napelemek, vagy napkollektorok elhelyezésére vonatkozóan a községre

jellemző magastető-alkalmazás miatt javasolt az építészeti környezethez illeszkedve történő elhelyezés. A magastetőn való elhelyezés esetén a tető síkjában történő elhelyezés javasolt, annak dőlésszögével megegyezően.

Megrendelő:

Visonta Községi Önkormányzat

Települési főépítész:

Kőszeghy Éva

Készítette:

Kőszeghy Éva okl. építészmérnök

Felhasznált irodalom:

Korábbi településfejlesztési dokumentumok

dr. Kasza Sándor – Heves Megye Kézikönyve

A község önkormányzatának honlapja

Dr. Borovszky Samu - Magyarország vármegyéi és városai – Heves vármegye

www.muemlekem.hu

www.bukkicsillagosegbolt.hu

www.bnpi.hu

TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)

Magyarszéphely minta településképi arculati kézikönyv

Készült:

2017. október hó